

Vergaderjaar 2023–2024

36 410 IV

Vaststelling van de begrotingsstaten van Koninkrijksrelaties (IV) en het BES-fonds (H) voor het jaar 2024

29 279

Rechtsstaat en Rechtsorde

Nr. 5

BRIEF VAN DE MINISTER VAN JUSTITIE EN VEILIGHEID

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 26 september 2023

In deze brief bundel ik verschillende informatie met betrekking tot de rechthandhaving in het Caribisch deel van het Koninkrijk der Nederlanden. Ten eerste ga ik, mede namens de Minister voor Rechtsbescherming, in op de hoofdlijnen van het Justitieel Vierpartijenoverleg (JVO) tussen de vier landen van het Koninkrijk. Daarna ga ik, mede namens de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), in op de gezamenlijke inzet op het gebied van de rechtshandhaving in het Caribisch deel van het Koninkrijk.¹ Tot slot ga ik in op de bevindingen van de Raad voor de Rechtshandhaving wat betreft de staat van de rechtshandhaving in Caribisch Nederland over 2022.

Hoofdlijnen JVO juni 2023

Op 22 juni 2023 heeft het Justitieel Vierpartijenoverleg (JVO) plaatsgevonden op Sint Maarten, onder voorzitterschap van de Minister van Justitie van Sint Maarten. Het JVO is het halfjaarlijks overleg tussen de vier Ministers van Justitie van Aruba, Curaçao, Sint Maarten en Nederland. De Minister voor Rechtsbescherming heeft Nederland tijdens dit JVO vertegenwoordigd. Hieronder volgt een korte uiteenzetting van de belangrijkste onderwerpen die zijn behandeld tijdens het overleg.

Forensische Zorg, TBS en PIJ

Tijdens het JVO is gesproken over het realiseren van forensische zorg voor jeugdigen en volwassenen in het Caribisch deel van het Koninkrijk. Het JVO heeft daarvoor eerder de werkgroep Forensische Zorg, Terbeschikkingstelling en Plaatsing in een Inrichting voor Jeugdigen (FZ, TBS en PIJ) ingesteld. Deze werkgroep, met deelnemers uit alle vier de landen, heeft aan de Ministers een voortgangsrapportage voorgelegd met een

¹ In 2019 is tijdens het wetgevingsoverleg (WGO) Koninkrijksrelaties afgesproken om de Tweede Kamer periodiek te informeren over de gezamenlijke inzet en over de hoofdlijnen van het Justitieel Vierpartijenoverleg (JVO), Kamerstuk 36 200 IV, nr. 14.

aantal verzoeken waaraan door de Ministers opvolging is gegeven. Dat betrof onder meer het leggen van een verbinding met de gezondheidszorgministers van het Koninkrijk ten behoeve van samenwerking bij forensische en beveiligde zorg, alsmede facilitering van een nulmeting van het niveau van beveiligde en forensische zorg in dit deel van het Koninkrijk om een gedeelde definitie vast te stellen van de minimale voorwaarden ten behoeve van een advies voor verbetering. Verder is het JVO geïnformeerd over het pilotproject Aruba, met ondersteuning van Nederland, dat inmiddels van start is gegaan.

De Ministers hebben de werkgroep verzocht om een businesscase op te stellen voor het realiseren van basisvoorzieningen voor Forensische Zorg voor alle eilanden in het Caribisch deel van het Koninkrijk (dus inclusief Caribisch Nederland) en zijn overeen gekomen dat dit onderwerp met de nodige voortvarendheid dient te worden opgepakt. De werkgroep is gevraagd om in deze businesscase ook de juridische en financiële consequenties mee te nemen en om de businesscase aan te bieden voor het volgende JVO van januari 2024. Nederland en Curaçao zullen hierin het voortouw nemen.

Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG)

Nederland heeft gewezen op het belang van de uitwisseling van justitiële gegevens tussen de landen voor de VOG-screening. Het JVO heeft het belang van dit thema en van voortgang op dit dossier onderschreven. Afgesproken is om het onderwerp op het JVO van januari 2024 verder te bespreken.

Opleiding en professionalisering Openbare Ministeries (OM)

Tijdens het JVO zijn de voortgang en de positieve resultaten besproken van het eerder in gang gezette opleidingstraject bij de Openbaar Ministeries van Curaçao, Sint Maarten en Caribisch Nederland. Onderdeel van dit traject is de opleiding tot officier van justitie (OjO). Door het werven van lokaal, niet uitgezonden talent en door deze een kwalitatief hoogstaande opleiding te laten volgen tot officier van justitie, is er op termijn sprake van een evenwichtiger samengesteld OM (met een gelijkere verdeling tussen uitgezonden en niet-uitgezonden personeel) en met officieren uit alle landen van het Koninkrijk.

De vier Ministers hebben aangegeven verheugd te zijn over de positieve resultaten van het traject en hebben afgesproken in het JVO van januari 2024 verder te verkennen wat de mogelijkheden zijn voor de voortzetting van dit traject. Hiervoor worden in de aanloop naar het volgende overleg de specifieke opleidingswensen van de verschillende landen geïnventariseerd door het Parket van de Procureur Generaal.

Verkorte uitleveringsprocedure

In het JVO van 22 februari 2022 is gesproken over een reeds langere tijd gewenste aanpassing aan het Uitleveringsbesluit van Aruba, Curaçao en Sint Maarten. Tijdens het JVO van juni is de voortgang van deze wijziging besproken. De wijziging regelt de verkorte uitleveringsprocedure voor deze drie landen en is in lijn met de Nederlandse Uitleveringswet. De wijziging maakt het mogelijk dat het Derde Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag betreffende uitlevering van de Raad van Europa, waarin de verkorte procedure is geregeld, medegelding kan verkrijgen voor Aruba, Curaçao en Sint Maarten. Hierdoor wordt het binnen het gehele Koninkrijk mogelijk op een snellere en makkelijkere manier personen uit te leveren aan een staat die een van de landen van het Koninkrijk daarom

verzoekt. Eind augustus is de wijziging aangeboden aan de Rijksministerraad en is besloten om het ontwerpbesluit aanhangig te doen maken bij de Raad van State van het Koninkrijk voor advies.

Medegelding verdrag Ljubljana-Den Haag

Nederland heeft tijdens het JVO de landen geïnformeerd over het Verdrag van Ljubljana-Den Haag inzake de internationale samenwerking bij de opsporing en vervolging van genocide, misdrijven tegen de menselijkheid, oorlogsmisdrijven en andere internationale misdrijven.² Tijdens de MLA Diplomatic Conference in Ljubljana in mei 2023 waren bijna 70 landen aanwezig. Nederland zet zich in voor brede ondertekening en ratificatie van dit verdrag. De ondertekening van het verdrag is voorzien in februari 2024.

Dit op handen zijnde verdrag zal ook voor Aruba, Curaçao en Sint Maarten van belang zijn. Zoals gebruikelijk zijn daarom eerder dit jaar «medegeldingsbrieven» aan Aruba, Curaçao en Sint Maarten gestuurd, waarin zij zijn geïnformeerd over de mogelijkheid om het verdrag mede voor hen te laten gelden. Op het JVO heeft Nederland aangeboden om de landen bij te staan met informatie ten behoeve van hun besluitvorming over eventuele medegelding.

Preventie jeugdcriminaliteit

De werkgroep preventie jeugdcriminaliteit, met vertegenwoordigers uit alle landen, werkt in opdracht van het JVO aan het in kaart brengen van samenwerkingskansen om jeugdcriminaliteit te voorkomen. Deze samenwerking tussen de landen beoogt bij te dragen aan een afname van High Impact Crimes in zowel Aruba, Curaçao en Sint Maarten als in de grote steden van Europees Nederland. De werkgroep heeft aan de Ministers een advies uitgebracht over de prioriteiten in de samenwerking.

Een van deze prioriteiten is de bestendinging en intensivering van de preventieve gedragsinterventies zoals «Alleen jij bepaalt wie je bent» en het Leerorkest. Daarnaast is het van belang dat de landen elkaar tijdig informeren over trainingen en opleidingen zodat de landen (waar mogelijk) gebruik kunnen maken van elkaars trainingen en opleidingen ter bevordering van de verdere ontwikkeling en professionalisering van de aanpak preventie jeugdcriminaliteit. Tevens is het een prioriteit dat de landen verder investeren in de coördinatie en ontwikkeling van de HALT-aanpak, en investeren in de bekendheid van HALT in de keten, de manier van doorverwijzen, het aanmelden, het lik op stuk beleid en het besef van de nut en noodzaak van de interventie. Tot slot luidt het advies om onderzoek te doen naar hoe de door de Voogdijraad van Sint Maarten geïdentificeerde voordelen van het HALT-registratiesysteem Aruba, Curaçao en Caribisch Nederland ook kunnen worden geïncorporeerd in het HALT registratiesysteem van Sint Maarten.

Het JVO onderschrijft het advies zoals door de werkgroep uiteengezet.

Harmonisatie bescherming persoonsgegevens

De landen van het Koninkrijk werken binnen een projectgroep gezamenlijk aan een geharmoniseerd beschermingsniveau voor de uitwisseling van persoonsgegevens door middel van een Rijkswet. Tijdens het JVO van januari 2023 is afgesproken dat de financiële consequenties van de gehele

² De Kamer is het meest recentelijk geïnformeerd over de voortgang van de totstandkoming van dit verdrag, in de rapportagebrief internationale misdrijven, Kamerstuk 36 200 VI, nr. 131.

Rijkswet in kaart worden gebracht, voordat kan worden ingestemd met de gehele wettekst. De financiële consequenties worden daarnaast per hoofdstuk getoetst door middel van een uitvoeringstoets.

Tijdens het JVO lag dit keer de concept wettekst van hoofdstuk 2, dat toeziet op de gegevensverwerkingen door privaatrechtelijke en publiek-rechtelijke organisaties in het algemeen, en bijbehorende memorie van toelichting voor. De wetgevingsdirecties van de landen leveren hierop nog input. Ook is er een uitvoeringstoets gedaan ten aanzien van de financiële haalbaarheid met betrekking tot hoofdstuk 1, dat algemene bepalingen bevat die van toepassing zijn op alle soorten persoonsgegevens die onder de reikwijdte van de wet vallen. Deze uitvoeringstoets is voorgelegd aan het JVO. Tijdens het JVO is ingestemd met de voortzetting van de werkzaamheden door de projectgroep. Nederland zal verder in samenwerking met de landen bezien hoe wetgevingsbijstand aan de landen kan worden geleverd voor de implementatie van deze veelomvattende wet.

Capaciteitsvraagstuk

Tijdens het JVO is wederom stilgestaan bij de capaciteit in de rechtshand-havingsketens van de landen in het Caribisch deel van het Koninkrijk. Eerder constateerden de vier Ministers namelijk een disbalans tussen enerzijds de afgesproken prioriteiten en anderzijds de beschikbare capaciteit van lokale diensten in de landen om hieraan invulling te geven.³ Nederland investeerde de afgelopen jaren in capaciteit en middelen ten behoeve van de aanpak van grensoverschrijdende, ondermijnende criminaliteit in het Koninkrijk.

De werkgroep disbalans/capaciteitsvraagstuk, ingesteld door het JVO, is aan de slag gegaan om de verschillende oorzaken van deze disbalans in capaciteit te identificeren en analyseren. Afgesproken is dat voor het volgende JVO in januari 2024 voor elk land een analyse van de oorzaken van de disbalans wordt opgesteld en dat tevens oplossingsrichtingen voor het capaciteitsvraagstuk in de ketens van de landen in kaart worden gebracht.

Overige samenwerking in het Caribisch gebied

Met betrekking tot de bestuurlijke aanpak van ondermijning is afgesproken om samenwerkingsafspraken tussen de landen vast te leggen in een protocol. De ondertekening van dit protocol is inmiddels plaatsgevonden door alle landen. Ook is besproken dat Aruba, Curaçao en Sint Maarten nieuwe aanvragen indienen voor projecten op dit gebied. Deze projecten starten later dit jaar.

Ook het belang van regionale politiesamenwerking in het gebied is besproken, in het bijzonder de samenwerking ten aanzien van informatie-coördinatie. Afgesproken is dat de uitvoering van het plan Doorontwik-keling Informatie Organisaties Carib wordt voortgezet.

Naast de hoofdpunten en de voortgang van de verschillende JVO-werkgroepen zijn tijdens het JVO ook diverse jaarplannen, jaarver-slagen, begrotingen en meerjarenramingen van gezamenlijke instellingen en diensten besproken, waaronder het Gemeenschappelijk Hof van Justitie, het Recherchesamenwerkingsteam (RST), het Parket Procureur-Generaal (PPG) en de Stichting Beheer ICT Rechtshandhaving (SBIR).

³ Kamerstuk 36 200 IV, nr. 61.

De landen binnen het Koninkrijk werken constructief en intensief samen om georganiseerde (ondermijnende) criminaliteit te bestrijden en de rechtsstaat en veiligheid te versterken. Mede vanuit mijn verantwoordelijkheid voor de justitieketen in Caribisch Nederland is deze nauwe samenwerking met Aruba, Curaçao en Sint Maarten essentieel voor alle landen. Ik kijk dan ook uit naar het volgende JVO op 17 januari 2024 op Curaçao om deze samenwerking te continueren.

Gezamenlijke inzet rechtshandhaving

De rechtshandavingsketens van de Caribische landen van het Koninkrijk staan voor grote uitdagingen, onder andere door de geografische ligging, kleinschaligheid en de daarmee samenhangende slagkracht van de lokale diensten. Nederland levert een bijdrage aan de versterking van de rechtsstaat in de landen, maar is mede afhankelijk van de algehele sterkte van de rechtshandavingsketen. Zoals ook is besproken op het JVO, blijven de Ministeries van Justitie en Veiligheid (JenV) en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) samen met de landen werken aan het capaciteitsvraagstuk en de daaraan gerelateerde disbalans in de keten. In reactie op de uitkomsten van de beleidsdoorlichting van artikel 1 begrotingshoofdstuk IV Koninkrijksrelaties, waarin deze punten ook aan de orde kwamen, heeft de Staatssecretaris van BZK, mede namens de betrokken bewindspersonen van JenV en Defensie, begin dit jaar toegezegd te komen met een beleidsstuk over de herijking van de Nederlandse inzet in de rechtsstaat van het Caribisch deel van het Koninkrijk.⁴ Later dit jaar ontvangt uw Kamer een update over het herijkingstraject medenamens BZK en JenV.

Reactie inspectierapport Rechtshandhaving Caribisch Nederland 2022

In de jaarlijkse staat van de rechtshandhaving⁵ geeft de Raad voor de Rechtshandhaving een overkoepelend beeld van de rechtshandhaving in Caribisch Nederland, als aanvulling op de thematische onderzoeksrapporten die de Raad uitbrengt. In de Staat van 2022 blikt de Raad terug op de drie onderzoeken die in 2022 door de Raad zijn uitgevoerd over corruptiebestrijding, jeugdcriminaliteit, en de onderlinge regeling detentie (ORD). Hoewel de Raad voor het jaar 2022 over het algemeen positieve ontwikkelingen signaleert, ziet hij ook een aantal ontwikkelpunten en aanbevelingen.

Voor de beleidsreacties op de onderzoeken over corruptiebestrijding en jeugdcriminaliteit verwijs ik uw Kamer naar de Kamerbrieven van 14 oktober 2022, 18 april 2023 en 8 mei 2023.⁶ Op het rapport inzake de Onderlinge Regelingen Detentie komt u nog een reactie toe. Het streven is te komen tot een gezamenlijke beleidsreactie met de landen. Dit proces loopt nog.

Naast het feit dat de Raad terugblikt op deze onderzoeken, heeft hij twee constateringën gedaan. De eerste is dat de totstandkoming van wetgeving voor Caribisch Nederland veel tijd vraagt. Zoals eerder door de Staatssecretaris van BZK aan uw Kamer is gemeld,⁷ wordt Rijksbreed gewerkt aan het wegwerken van achterstallig onderhoud van wetgeving voor Caribisch Nederland. Het bij deze eerdere brieven gevoegde wetgevingsoverzicht

⁴ Kamerstuk 33 189, nr. 17.

⁵ Kamerstuk 29 279, nr. 770.

⁶ Kamerstuk 29 279, nr. 736; Kamerstukken 36 200 IV en 29 279, nr. 64; Kamerstukken 29 279 en 28 741, nr. 785.

⁷ Kamerstuk 36 200 IV, nr. 44; Kamerstuk 36 284, nr. 34.

geeft onder andere inzicht in bij JenV lopende wetstrajecten voor Caribisch Nederland. Om te komen tot duurzame wetgeving die aansluit bij de lokale context zijn goede voorbereiding en zorgvuldigheid in het proces vereist. Ontwerpwetgeving behoort goed te worden afgestemd met uitvoeringsorganisaties en andere betrokken partijen.

De tweede constatering van de Raad is dat er nog geen faciliteit is voor forensische zorg voor de behandeling van niet-gedetineerden in Caribisch Nederland. Zoals u hierboven heeft kunnen lezen in de alinea over *Forensische Zorg, TBS en PIJ*, is tijdens het JVO van juni 2023, naast het opvolgen van de verzoeken die door de werkgroep aan het JVO zijn gedaan, tevens aan de werkgroep verzocht om een businesscase uit te werken voor het realiseren van basisvoorzieningen voor Forensische Zorg voor alle eilanden. Dit onderwerp heeft de aandacht van de Minister voor Rechtsbescherming, met de ambitie om zo spoedig mogelijk invulling te geven aan deze aanbeveling.

Tot slot geeft de Raad nog twee aanbevelingen. De eerste is het nemen van concrete maatregelen om de sturing vanuit Europees Nederland op opvolging van aanbevelingen te verbeteren en de tweede is het verbeteren van de ketensamenwerking in Den Haag en Caribisch Nederland. Hoewel ik vind dat de afgelopen jaren veel verbeterd is op beide punten, neem ik de tweeledige boodschap van de Raad ter harte. Een efficiënte samenwerking op de JenV-onderwerpen vergt een voortdurend gesprek tussen het ministerie en de lokale JenV-organisaties en met de lokale overheden in Caribisch Nederland. Daarbij is het van belang om een goede balans te vinden tussen sturing vanuit Europees Nederland en lokale verantwoordelijkheden. Verder is het belangrijk om hierover in gesprek te blijven met de overige betrokken Nederlandse departementen en, gezien de nauwe samenwerking binnen het Koninkrijk op het gebied van justitie en veiligheid, ook met de overheden van Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

De boodschap van de Raad over verdere verbetering van de ketensamenwerking, zowel lokaal als in Den Haag, wordt de komende periode in dit gesprek meegenomen. Ik zal in de volgende voortgangsbrief van de JenV-beleidsagenda Caribisch Nederland 2021–2025 met een uitgebreidere inhoudelijke reactie komen en aangeven welke opvolging er zal worden gegeven aan deze twee algemene aanbevelingen van de Raad.

De Minister van Justitie en Veiligheid,
D. Yeşilgöz-Zegerius